

KULTURNÍ KALENDÁŘ

města

HRANIC

Březen 1963

Vydává Osvětová beseda v Hranicích — Cena 20 hal.

KULTURNÍ KALENDÁŘ NA BŘEZEN

2. so Ples SRPŠ středních průmyslových škol. Sokolovna.
Ples SRPŠ mateřské školy HCV. Kulturní dům HCV.
7. čt Lidová akademie zemědělská: Silážní plodiny a technika silážování. Osvětová beseda, 14 hodin.
9. so Ples SRPŠ střední všeobecně vzdělávací školy. Sokolovna.
10. ne Oslava MDŽ. Osvětová beseda 14,30 hod.
14. čt Lidová akademie: Kuba a Jižní Amerika. Osvětová beseda — 17 hodin.
16. so Ples ČSD. — Sokolovna.
Ples požárníků. Kulturní dům HCV.
17. ne Beskydské divadlo. Miroslav Stehlík: Sedmíkrásky. — Sokolovna. 20 hod.
21. čt Lidová akademie zemědělská. Pěstování zeleniny v JZD. — Osvětová beseda. 14 hodin.
- Bez data Jaroslav Janovský: Je libo cigaretu? Divadelní soubor OB a HCV. — Osvětová beseda.
Oskar Wilde: Jak je důležité mít Filipa. Divadelní soubor ZK ROH Sigma. — Osvětová beseda.
VI. abonentní koncert. Večer písní a árií. Účinkují členové opery O. Stibora, Olomouc. Sál Lidové školy umění.
Ověřte si místo a dobu konání akce na plakátech, nedošlo-li ke změně.

KULTURNÍ KALENDÁŘ ČS. STÁTNÍCH

LÁZNÍ TEPLICE nad Beč.

1. pá Večer hudby, zpěvu a poezie. Účinkují V. Ša-backá, H. Langerová, A. Heiderová. Sokolovo 19,30 hod.

2. so Smyčcový koncert žáků LŠU Hranice. Řídí soudr. Knipl. — Sokolovo 16,30 hod.
Národopisný soubor písní a tanců ZV Teplice n. B. — Bečva 19,30 hod.
7. čt Oslava MDŽ. Účinkují žáci LŠU Lipník, pod vedením soudr. řed. Heidra. — Sanatorium 16,30 hod.
8. pá Klavírní koncert. Účinkuje Drah. Toman a Zd. Sklenářová. — Sokolovo 19,30 hod.
14. čt Veselá estráda MŽ Olomouc. — Bečva 19,30 hodin.
16. so Národopisný soubor písní a tanců z Valašska. — Bečva 19,30 hod.
19. út Dětský pěvecký soubor z Lipníka n. Bečvou. — Sanatorium 19,30 hodin.
22. pá Večer hudby, zpěvu a poezie. Účinkují V. Šabacká, H. Langerová, A. Heiderová. — Sokolovo 19,30 hod.
23. so Koncert s. Bartošové - housle a s. Heiderové - klavír. — Sokolovo 19,30 hod.
29. pá Veselá estráda. Účinkují V. Faverová, bratři Muchové aj. — Bečva 19,30 hod.
30. so Večer operních a operetních melodií. Účinkují V. Ployharová - soprán, Fr. Šulista, tenor, J. Šifta, bas.

Každou středu v 19,15 hod. smyčcový orchestr ZK Sigma - řídí A. Haviger. — Bečva.
Každý čtvrtek střídavě lidová dechová hudba ZK Teplice n. B. a lidová taneční hudba OB Drahotuše. — Sanatorium 19,30 hod.
Každou neděli koncert velkého smyčcového orchestru ZK ROH Sigma, řídí R. Klivar. — Bečva 19,15 hodin.

PROGRAM HRANICKÝCH KIN

Kino SVĚT:

- 1.— 4. Nezralé mládí. Francie. Mládež od 10 let.
- 5.— 7. Kozáci. Květy žalují. SSSR. Mládež ne.
- 8.—14. Pevnost na Rýně. ČSSR. Mládež ne. Širokoúhlý.
- 15.—21. Sen kapitána Loye. Širokoúhlý. NDR. Mládež ne.
- 22.—25. Ivanovo dětství. SSSR. Mládež od 10 let.
- 26.—28. Slunce a stín. Bulharsko. Mládež ano.
- 29.—31. Plameny v ulicích. Anglie. Širokoúhlý. Mládež od 10 let.

Kino SVĚT hraje denně v 19,30 hod., v neděli, svátky a v úterý v 17 hod. a v 19,30 hod.

Kino OKO:

- 1.— 4. Rodný list. Polsko. Mládež od 10 let.
- 5. Puďr a benzín. ČSSR. Mládež ano.
- 6. Svět patří nám. ČSSR. Mládež ano.
- 7. Peníze nebo život. ČSSR. Mládež ano.
- 8.—14. V pravé poledne. USA. Mládež od 10 let.
- 15.—18. Člověk jde za sluncem. SSSR. Mládež ano.
- 19.—21. Proslulý 702. Rumunsko. Mládež ne.
- 22.—25. Kápo. Itálie. Mládež ne.
- 26.—28. Odvážné rozhodnutí. SSSR. Mládež ano.
- 29.—31. Útěk z pekla. NDR. Mládež od 10 let.

Kino OKO hraje denně ve 20 hod., v neděli, svátek a ve středu v 17,30 hod. a ve 20 hod.

Představení pro mládež:

- 2. Šroubkovo dobrodružství. ČSSR.
- 9. Honzíkova cesta. ČSSR.
- 16. Letadlem do pohádky.
- 23. Murzilka na družici. SSSR.
- 30. Kouzelná hůl. SSSR.

Představení pro mládež je vždy v sobotu v 15. hod.
Kino ČAS každou neděli od 9 do 11,30 hod. nepřetržitě.

JEDNOTNÝ KLUB PRACUJÍCÍCH

V těchto dnech probíhá jednání o ustavení „Jednotného klubu pracujících“. Sloučením závodních klubů ROH Sigma a HCV, rudých koutků ROH v závodech v Hranicích, případně i Jednotného družstva v Hranicích a RK ROH Lázní Teplic n. B., vznikne útvar, který bude s to zajistit pro Hranice ty nejlepší podmínky pro další rozvoj bohatého a všestranného kulturního života.

Proto také všechny orgány přistupují k řešení otázek s pochopením a plnou odpovědností. Za těchto okolností je dodržení vypracovaného harmonogramu prací samozřejmostí a tak termín 1. 1. 1964 bude dodržen a navíc „Klub“ bude moci k tomuto dni zahájit činnost naplno. Všechny přípravné práce, celá organizace, finanční i materiální zabezpečení bude vyřešeno. Výbor klubu, pracovní předsednictvo, komise budou zvoleny a ustaveny. Rovněž bude provedeno sloučení na úrovni kroužků, souborů a odborů. Tak nebude stát nic v cestě mohutnému nástupu do další etapy kulturního vývoje v Hranicích.

V podzimní sezóně se proto také setkáme s daleko větším počtem společných akcí OB a ZK, než tomu bylo doposud. Přejichod do společného zařízení bude mít ty nejlepší podmínky.

O průběhu dalších příprav budeme naše čtenáře informovat.

A. K.

HRANICKÁ DIETRICHSTEINSKÁ FAJANS

Hranická fajans je velmi dobře známá sběratelům a starožitníkům a na aukcích starožitných předmětů dosahuje vysokých cen. Po stránce umělecké věnovali jí odborníci mnoho pozornosti.

Nebylo však známo mnoho o tom, jak se její výroba v Hranicích započala a proč po několika letech zanikla. Teprve uspořádání zámeckého archivu v Lipníku n. B. celou historii objasnilo.

Dietrichsteinové byli do roku 1769 majiteli pruskovského panství ve Slezsku. Dřívější majitel tohoto panství, hrabě Leopold z Pruskova, založil v r. 1763 v Pruskově rukodílnu na výrobu fajanse, která dosáhla značného věhlasu a její výrobky byly známé v širokém okolí. Kníže Jan Karel z Dietrichsteina pomýšlel již v r. 1777 založit manufakturu na výrobu fajanse na svém panství v Hranicích.

V r. 1778 poslal hranický patrimoniální úřad do Pruskova několik druhů hlín se žádostí, aby byly vyzkoušeny, zda se hodí pro výrobu fajanse. Zkoušky byly vcelku příznivé.

V září 1779 navštívil hranické panství správce pruskovské manufaktury Reiner a doporučil zřídit manufakturu v Hranicích. Netajil se však obavami, že v Hranicích budou podmínky horší než v Pruskově. Upozornil, že na Moravě je mnoho výrobců fajanse, takže odbyt bude nesnadný. Dřeva k topení v pecích měla vrchnost dostatek, ale muselo se dovážet. Reiner s vrchností dohodl, aby pro budoucí manufakturu určila bývalý Světlíkův dvůr v Hranicích. Definitivní rozhodnutí padlo teprve v r. 1783, kdy kníže Dietrichstein prodal pruskovské panství i s manufakturou.

Vrchnosti se podařilo získat pro hranickou manufakturu bývalé zaměstnance z Pruskova, tamějšího vedoucího Jana Josefa Reintera a topiče Martina Brhela.

Nastala doba přípravných prací a zkoušek hlín. Byla postavena malá pec a Brhel hledal vhodné hlíny a dělal zkoušky.

Nový správce manufaktury se však mohl přistěhovat do Hranic teprve až v březnu 1784, poněvadž vrchnost nemohla najít pro jeho početnou rodinu byt. V těch časech se přestěhoval do Hranic krajský úřad z Přerova a v městě nastala bytová tíseň.

Reiner měl úkol co nejdříve uvést manufakturu do provozu a dát výrobky na trh. Byl dobrý odborník se zkušenostmi 17 let v pruskovské manufaktuře. Po celý rok 1784 byly konány pokusy. Mnohé hlíny se neosvědčily. Konečně se však práce vydařily a v r. 1785 bylo za-

počato s výrobou ve větším měřítku. Počet pracovníků se zvětšil. Byly postaveny dílny a pece. Hranická fajans měla v počátku nedostatky, které byly později překonány.

Podle dochovaného inventáře a plánek z r. 1778 můžeme si učinit představu o rozlehlosti a vybavení dílen. Byl to celý souhrn budov, pecí a zařízení a vše navazovalo na celou výrobu. Také velké skladiště s policemi na hotové zboží, kde si kupec mohl hned vybrat, co potřeboval. Bylo pamatováno i na menší skladiště s kazovými výrobky, které byly lacinější.

Výroba fajanse vyžadovala mnoho znalostí technologických postupů. Toufaři a každý pracovník v manufaktuře měli vlastní recepty a výrobní postupy získané zkušenostmi a děděné z otce na syna. Výrobní tajemství byla žárlivě střežena. Nikdo nic dobrovolně neprozradil. Manufakturnímu podnikateli se sice občas podařilo něco z těchto tajemství vyzvědět, nikdy však nevěděl, zda získal celé tajemství výroby nebo jen část. Reiner a Brhel vyzkoušeli mnoho hlín. Nejlepší směs byla tato: Dva díly hlíny šedé barvy z Hluzova, dva díly žluté hlíny z hliníku u Hranic (hlína hrnčírská z pole soukeníka Ritticha) a jeden díl světle šedé hlíny, slínu z tzv. Čaputova příkopu.

Pro manufakturní provoz bylo zapotřebí ještě jiných hlín k výrobě hliněných desek a cihel k obkládání pecí. K této výrobě se brala hlína ze Zbrašova. Písek na polevu se dovážel z Vyškova.

Dochované listiny nám ukazují, jaké druhy fajanse se v Hranicích vyráběly. Vzhledem a jakostí vyhovovaly tyto výrobky středně bohatým vrstvám obyvatelstva. Do vyšší feudální společnosti nepronikly.

Nevyrovnaly se výrobkům německým a holandským. Na vídeňské trhy vůbec nepronikly. Hranická výroba byla dvojího druhu. Točená na hrnčírském kruhu a modelovaná ve formách. Poleva byla bílá, modrá, tmavě a světle žlutá a světle i tmavě hnědá. Podle způsobu a bohatství výroby dělila se na čtyři jakostní třídy. Tak byla také rozdělena fajans malovaná. Užitékové fa-

janse se vyrábělo hodně. Ozdobné malované a sošek málo. V pestře zdobené jsou uváděny také hlavičky k dýmkám a sošky. Něco málo bylo také váz na květiny. Ceny výrobků byly značně vysoké, proto měly nesnadný odbyt. Mnoho se při vypalování pokazilo.

Zaměstnanci, odborníci nevydrželi dlouho na místě. Byli to doslova tažní ptáci. Někteří malíři byli významnými umělci. V Hranicích pracovalo vždy 5 až 7 malířů. Nejvíce vynikal malíř Modet a Neumann. Vynikající byl modelář Ekert, který přišel do Hranic až z Petrohradu. Dovedl také sestavit stroje na zlepšení výroby. Nezdržel se však v Hranicích dlouho a tajně odešel do Polska.

Manufaktura zřídila prodejní skladiště v Jihlavě, Židlochovicích, Brně, Olomouci a Šumperku. S vedoucími těchto skladišť měla však špatné zkušenosti. Zboží prodali a peníze neodvedli. Dlužníky nebylo možno nijak pohnouti k placení. Nejvíce výrobků se prodalo v Haliči.

Prodej výrobků však vázl a nesplnilo se očekávání vrchnosti o rozmachu výroby a prodeje. Moravské trhy měly nadbytek tohoto zboží.

Hranická manufaktura hodlala také vyrábět kameninu. Než se k tomu rozhodla, získala manufaktura v Bystřici p. H. privilegium na tuto výrobu. Tak vyvstal hranické manufaktuře nebezpečný konkurent. Majitel bystrické manufaktury, hrabě Montelabat, se již v r. 1792 snažil odstranit hranickou konkurenci a chtěl ji pronajít prostřednictvím svého vedoucího Kinského. Vrchnost byla již odhodlána hranické dílny pronajít, avšak sešlo z toho.

Trhy v Polsku pro válečné události zanikly. Počalo se nedostávat hotových peněz. V r. 1795 až 1796 zaměstnanci nedostali po několik měsíců mzdy. Vrchnost se proto rozhodla dílny likvidovat. S touto bylo započato 10. prosince 1796. Trvalo však ještě řadu let, než se nahromaděné zboží podařilo prodat.

Také Josef Heřman Galaš snažil se výrobu zachránit. Vypracoval rozsáhlé memorandum. Marně. Vrchnost nechtěla do ztraceného podniku více investovat. Tak zanikla výroba hranické fajanse. Miloš Semerád.